Nr. 19. Kraków, 6 Maja 1904. Rok XXI.

TYGODNIK ROLNICZY

Organ c. k. Towarzystwa Rolniczego Krakowskiego

wychodzi co piątek.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi:
w państwie austr. rocznie **12 Kor.**, półrocznie **6 Kor.**, dla członków Towarzystw rolniczych i uczniów zakładów naukowych rolniczych rocznie **8 Kor.**, w Królestwie Polskiem rocznie **5 rs.**, a państwie niemieckiem **8 marek**. Pojedynczy numer **24 halerze**.
Prenumeratę należy nadsyłać do Administracyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

Rękopisy nie nadające się do druku zwraca się tylko na żądanie i na koszt autora.
Listów nieopłaconych nie przyjmuje się.
Przedruk artykułów bez upoważnienia podpisanych autorów i podania źródła nie dozwolony.
Adres Redakcyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

Cena ogłoszeń za 10 cm. 80 halerzy za pierwszy raz, a 60 halerzy za następne powtarzania. Drobne ogłoszenia prenumeratorów »Tygodnika Rolniczego« o sprzedaży lub poszukiwaniu produktów, posadach i t. p. 8 halerzy za wiersz petitu. Ogłoszenia przyjmuje **Administracya „Tygodnika Rolniczego“ w Krakowie, ulica Basztowa l. 6.**

TREŚĆ:

O rzekomej zarazie chmielowej w Czechach.

Wskutek pogłosek o rozprzestrzenianiu się nowej zarazy chmielowej, która miała wyrządzać wielkie szkody w Czechach i na Morawach i w obawie, by ewentualnie zaraza ta nie przeniosła się do Galicyi, Komitet Towarzystwa rolniczego w Krakowie odniósł się do c. k. ministerstwa rolnictwa z żądaniem zbadania przyczyny tych pogłosek, ewentualnie przedsięwzięcia wskazanych środków administracyjnych, aby zaraza ta mogła być lokalnie ograniczoną. Sprawa ta, obchodząca szerokie koła rolnicze, została przez ministerstwo za pośrednictwem c. k. Stacyi doświadczalnej dla bakteryologii rolniczej i dla ochrony roślin w Wiedniu zbadaną i na podstawie sprawozdania Stacyi otrzymał Komitet od c. k. ministerstwa następującą odpowiedź, którą ze względu na ważność sprawy w całej rozciągłości podajemy:

„W roku 1903 w okolicy Zatecu (Saaz) i Auszy (Auscha) wystąpiły w chmielnikach w ogromnych ilościach mszyce chmielowe *(Aphis humuli, Hopfenblattlaus)*, które znaczne szkody wyrządziły.

W roku ubiegłym także i w Bawaryi ukazały się mszyce a z niemi i zczernienie łodyg i liści w zastraszających rozmiarach, przez co wybuchła panika wśród chmielarzy czeskich, która przyczyniła się do powstania pogłosek o wystąpieniu zarazy chmielnej w Czechach. Od czasu zupełnego zniszczenia chmielników w Czechach w okolicy Tschachwitz przez pluskwę *(calocaris fulvomaculatus de G.)* w roku 1899 i 1900, do czego mogłyby się także i dzisiaj obiegające pogłoski odnosić, w międzyczasie t. j. w r. 1901, 1902 i 1903 nie skonstatowano nigdzie, aby pluskwy wyrządziły w Czechach jakieś znaczniejsze szkody.

Przy wielkiem rozpowszechnieniu plusk, z których zresztą te gatunki, jakie znaleziono w chmielnikach, były bez znaczenia, nie można się dziwić, jeśli z różnych okolic donoszą o ukazaniu się „pluskiew chmielowych“ jakkolwiek szkodnikom tym nie udowodniono niszczenia chmielników. Zresztą przez wprowadzenie systemu szpalerowego, na drutach, szkodom zrządzanym przez pluskwy w znacznej mierze można zapobiedz.

W roku 1902 wielkie spustoszenia w chmielnikach w niektórych okolicach w Czechach wyrządził „Gręz chmielarek“ *(Tetranychus tellarius L, rote Milbenspinne)*, a sporadycznie w ostatnich latach także gąsienica „omacnicy prosowianki“ *(Botys lupulina, Hirsezünsler)* oraz „pchlica chmielowa“ *(Haltica concinna, Hopfenfloh)*.

Z innych szkodników zwierzęcych chmielu w ostatnich latach żadne nie występowały wogóle w szerszych rozmiarach a już bezwarunkowo nie były niebezpiecznymi.

Z roślinnych szkodników występowała sporadycznie „rosa mączna chmielowa“ *(Erysiphe humuli, Sphaerotheca Castagnei Lév, Stangenrost)*, na szerszą zaś skalę „rosa sadzowa“ *(Fumago salicina Tul, Russtan)*.

Pogłoski zatem o zarazie chmielowej w Czechach, o ile nie są jeszcze oddźwiękiem z r. 1900, kiedy to pluskwa *(Calocaris fulvomaculatus)* niszczyła chmielniki, dadzą się jedynie wytłumaczyć ukazaniem się na większą skalę mszyc w roku zeszłym.

Mszyce, o których mowa, za wiele sobie lekceważymy i nie zdajemy sobie sprawy z niebezpieczeństwa grożącego, a szkody przez nie wyrządzone po największej części za późno bywają spostrzegane. Zależnie od stanu pogody ukazują się od początku maja aż do początku czerwca, rozmnażają się niezmiernie szybko aż do 10-tej generacyi (według Reaumur'a z jednej jedynej mszycy w przeciągu jednego lata może powstać pięć miliardów mszyc) i napadają przeważnie najmłodsze pędy roślin, wysysając z nich przy pomocy ssawek pyszczkowych soki roślinne. Wskutek tego niszczeje roślina zupełnie w krótkim czasie.

Przez sadzonki szkodnik ten nie bywa roznoszonym. Jeśli się zaraz z samego początku, jak tylko mszyce się ukażą, przedsięweźmie środki zaradcze, to szkodę można do minimum zredukować.

W roku ubiegłym niektórzy właściciele chmielników koło Zatecu próbowali skrapiania chmielu zajętego przez mszyce zapomocą roztworu naftowo-mydlanego ($^1/_2$ kg. nafty i $^1/_2$ kg. mydła zwykłego na 100 litrów wody) i to z bardzo dobrym skutkiem.

Także i w Bawaryi przez wczesne skrapiania zapomocą różnych roztworów uchronili się niektórzy właściciele chmielników od znaczniejszych szkód. W tym kierunku bardzo ważnem jest wczesne zaopatrzenie się w dobrą sikawkę.

Według doświadczeń porobionych w Czechach i w Bawaryi sikawkami przewoźnemi można skrapiać dziennie około 2 morgów, podczas gdy sikawkami mniejszemi, noszonemi przez robotników, zależnie od wysokości chmielu, można skropić 10 - 20 arów t. j. $^1/_5$—$^1/_3$ morga. Należy jeszcze i to zauważyć, iż u przeważnej części systemów sikawek mniejszych daje się odczuwać szkodliwy wpływ, jaki robotnik niosący sikawkę wywiera na delikatność skrapiania.

Z powyższego wynika, że w ostatnich latach nie miała miejsca w Czechach żadna choroba chmielu, którąby przez sadzonki mogła się rozprzestrzeniać, i że pogłoski o rzekomej zarazie chmielowej mogły mieć źródło prawdopodobnie w ukazaniu się szkodników zwierzęcych, w r. 1900 pluskwy *(calocaris fulv.)*, w r. 1902 gręza chmielarka i pchlicy ziemnej, w r. 1903 mszycy".

Podając wyjaśnienie to do wiadomości szerokich kół rolniczych zwracamy równocześnie uwagę na środki zapobiegawcze, jakie w razie ukazania się szkodników szczególnie uprzykszonej mszycy, której syropowate wydzieliny stanowią najlepsze podłoże dla grzybka sadzy chmielowej, natychmiast przedsięwziąć należy, nie czekając, aż niebezpieczeństwo przybierze większe rozmiary.

Refakcye dla nawozów

oraz surowców do wyrobu sztucznych środków nawozowych.

Ciąg dalszy.

Niezawiśle od poprzednio omówionych przepisów istnieją dla nawozów następujące refakcye a mianowicie:

I. Lokalna taryfa towarowa kolei państw. część II, zeszyt 2 (sieć kolejowa w Galicyi i na Bukowinie) zawiera w swojem „uzupełnieniu" (Anhang) specyalne ulgi taryfowe dla nawozów:

1) Propozycya 5. wspomnianego „uzupełnienia": dla całowozowych przesyłek nawozu, który stacye kolejowe gromadzą z wozów poddanych dezinfekcyi po wyładowaniu żywych zwierząt. Dezinfekcyę taką przeprowadzają następujące stacye: Bukaczowce, Czerniowce, Itzkany, Krasne, Lwów, Nowy Łupków, Oświęcim, Przemyśl, Sucha, Stróże, Stryj, Tarnów i Zagórz. Stacye te nagromadzony w ten sposób nawóz sprzedają zgłaszającym się stronom. Za transport takiego nawozu obliczają wymienione stacye należytości przewozowe do wszystkich stacyi kolei państw. w Galicyi i na Bukowinie (a zatem z wyłączeniem stacyi kolei lokalnych) według klucza 0.20 h. za 100 kg. i 1 km., przyczem najniższa stopa przewozowa musi wynosić 8 h. za 100 kg.

Dla informacyi podajemy tabelkę z obliczonymi stopami przewozowymi:

za odległość do	40	kilometrów	8	halerzy za 100 kg.
„ „ „	50	„	9	„ „ „ „
„ „ „	60	„	11	„ „ „ „
„ „ „	70	„	13	„ „ „ „
„ „ „	80	„	15	„ „ „ „
„ „ „	90	„	17	„ „ „ „
„ „ „	100	„	19	„ „ „ „
„ „ „	200	„	39	„ „ „ „
„ „ „	300	„	59	„ „ „ „
„ „ „	400	„	79	„ „ „ „

pod warunkiem nadania względnie opłaty najmniej za wagę ładunkową użytego wozu.

2) Pozycya 21 „uzupełnienia" dla całowagonowych przesyłek „palonego wapna" także w celu użycia go jako nawóz z następujących stacyj: Bilcze, Wolica, Boguchwała, Bukaczowce, Czudec, Dubowce, Glinna, Nawarya, Gródek, Hatna, Hliboka, Jarosław, Jezierzany, Barysz, Jezupol, Korościatyn, Kraków, Lwów, Lubaczów, Mikołajów, Drohowyże, Mszana, Niżniów, Oleszów, Oleszyce, Piwniczna, Podgórze-Bonarka, Podgórze-Płaszów, Puków, Rawa ruska, Rohatyn, Skawce, Spytkowice, Stare Sioło, Stryj, Szczerzec, Turka, i Wybranówka do wszystkich stacyi kolei państw. w Galicyi i na Bukowinie (wyjąwszy koleje lokalne).

Należytości za transport oblicza się najmniej za wagę ładunkową wagonu według następujących taks zasadniczych:

za odległość

od	1— 50	km. . . .	0.30 h.
„	51—150	„ . . .	0.24 „
„	151—300	„ . . .	0.18 „
ponad	300	„ . . .	0.16 „

za 100 kg. i 1 km. plus 6 halerzy (należytość manipulacyjna) za 100 kg.

Według powyższego obliczenia wynoszą stopy przewozowe:

za odległość do	10	kilometrów	8	halerzy za 100 kg.
„ „ „	20	„	11	„ „ „ „
„ „ „	30	„	14	„ „ „ „
„ „ „	40	„	17	„ „ „ „
„ „ „	50	„	20	„ „ „ „
„ „ „	60	„	22	„ „ „ „
„ „ „	70	„	25	„ „ „ „
„ „ „	80	„	27	„ „ „ „
„ „ „	90	„	29	„ „ „ „
„ „ „	100	„	32	„ „ „ „
„ „ „	200	„	53	„ „ „ „
„ „ „	300	„	71	„ „ „ „
„ „ „	400	„	87	„ „ „ „

pod warunkiem załadowania względnie opłaty najmniej za wagę ładunkową użytego wozu.

3) Pozycya 20 „uzupełnienia" dla całowagonowych przesyłek palonego wapna (jak pod 2) specyalnie dla relacyi Czudec—Rzeszów 12 h. za 100 kg. pod warunkiem załadowania, względnie opłaty najmniej na wagę ładunkową użytego wozu.

4) Pozycya 36 „uzupełnienia" dla całowagonowych przesyłek „szlamu defekacyjnego" fabrykacyi cukru *(Scheideschlamm der Zuckerfabrikation)* ze stacyi Lużan, Przeworsk, Tłumacz-Połahicze i Żuczka do wszystkich stacyj kolei państw. w obrębie 110 km. licząc odległość od wymienionych czterech stacyj a mianowicie:

za odległość od	1— 40	kilometrów	8	halerzy za 100 kg.
„ „ „	41— 50	„	10	„ „ „ „
„ „ „	51— 60	„	12	„ „ „ „
„ „ „	61— 70	„	14	„ „ „ „
„ „ „	71— 80	„	16	„ „ „ „
„ „ „	81— 90	„	18	„ „ „ „
„ „ „	91—100	„	20	„ „ „ „
„ „ „	101—110	„	22	„ „ „ „

pod warunkiem załadowania względnie opłaty najmniej za wagę ładunkową użytego wagonu.

II. Dziennik rozporządzeń dla kolei żelaznych i żeglugi Nr. 145 z 1903 pod poz. 3479 ogłasza dla wapna palonego z Płazy (ładownia kolei lokalnej Piła (Bolęcin)-Jaworzno) w przesyłkach całowagonowych, pod warunkiem opłaty najmniej za wagę ładunkową użytego wozu następujące zniżone stopy przewozowe, w halerzach za 100 kg. a mianowicie do stacyi: Stary Sącz 77, Biadoliny 53, Bierzanów 36, Bochnia 45, Bogumiłowice 53, Brzeźnica 34, Chabówka 53, Czarna 60, Dembica 65, Dobra 62, Dwory 32, Friedrichshütte-Sporysz (Huta Fryderyka-Sporysz) 47, Hucisko 47, Jarosław 83, Jeleśnia 50, Jordanów 50, Kasina wielka 60, Kłaj 42, Lachowice 44, Łańcut 78, Leńcze 43, Limanowa 67, Maków 44, Marcinkowice 74, Męcina 72, Milówka 50, Mszana dolna 58, Muszyna krynica 86, Nowy Sącz 77, Osielec 47, Pisarzowa 70, Piwniczna 81, Podgórze-Bonarka 30, Podgórze-Płaszów 36, Podłęże 30, Przeciszów 31, Rzeworsk 81, Radziszów 40, Rajcza 54, Rogóżno 79, Ropczyce 67, Ryczów 31, Rytro 79, Rzeszów 74, Sędziszów 69, Skawce 33, Skawina 37, Słotwina 50, Sól 54, Stary Sącz 77, Stronie 44, Stryszów 41, Swoszowice 38, Sucha 41, Tarnów 55, Trzciana 72, Tymbark 65, Węgierska Górka 50, Wieliczka 39, Wielkie Drogi 34, Zaryte 55, Zator 31, Żegiestów 84 i Zwardoń 58.

Ważność tej ulgi taryfowej jest ograniczoną do końca roku 1904, odnowienie jej jednakże na następne lata nie ulega wątpliwości. Załadowanie i wyładowanie odnośnych przesyłek z wagonów należy do stron (a zatem nie do kolei).

III. Taryfa dla północno-niemieckiego związku kolejowego z Galicyą i Bukowiną część II, zeszyt 1, zawiera w swojej wyjątkowej taryfie 55 A, B, C, D i E zniżone stopy przewozowe dla sprowadzanych wyłącznie z Niemiec do Galicyi i Bukowiny przesyłek następujących nawozów:

1) ług jako odpadek od fabrykacyi cukru, siarkan amonu nieczyszczony, nawóz z krwi, mączki z krwi lub ryb, nawóz z mięsa, guano wszelkiego rodzaju, nawóz z włosów (sierść zwierzęca niemyta i nieczyszczona) mączka z rogów, popiół i węgle z kości i odpadki z tychże, kościana mąka, precipitat z kości (fosforan potasowy, *gefällter phosphorsauer Kalk*), placki i mąka ze skóry, płynne kwasy fosforowe w beczkach, pudreta, ług saletrowy (woda nasycona saletrą chilijską z okrętów), pozostałości z wyrobu żółtego sinku potasowego (*Rückstände der Blutlaugensalzfabrikation*), zawierające gips pozostałości z wyrobu winianu kwaśnego (*Weinstein*) i kwasu winnego z drożdży winnych, oraz nawóz z tego artykułu, (*Weinhefedünger*), superfosfat, wyczosy z wełny;

2) saletra chilijska (surowa saletra sodowa);

3) zawierające fosfor zużle konwertowane (żużle Thomasa) i inne mineralne fosfaty surowe lub mielone, popiół z gipsu, wapno gazowe, gnój, proch z wełny, wączka wapienna z muszli;

4) kainit.

Stopy przewozowe wyjątkowej taryfy 55 A, mają zastosowanie na artykuły pod 1—3 wymienione w przesyłkach względnie pod warunkiem opłaty najmniej za 5000 kg. na jeden list przewozowy i wagon;

stopy przewozowe wyj. t. 55 B mają zastosow. na art. pod 1 wym.
„ „ „ „ 55 C „ „ „ „ „ 2 „
„ „ „ „ 55 D „ „ „ „ „ 3 „
„ „ „ „ 55 E „ „ „ przesł. kainitu

pod warunkiem opłaty najmniej za 10000 kg. na jeden list przewozowy i wagon.

W odnośnych listach przewozowych musi być obok deklaracyi zawartości umieszczoną uwaga „do użytku jako nawóz w Austryi“ względnie „do użytku w Austryi do wyrobu sztucznych nawozów“. Zarządowi kolejowemu przysługuje prawo przekonać się, czy uwaga ta odpowiada rzeczywistości, względnie żądać odpowiedniego poświadczenia we formie poniżej podanej.

Jeżeli w liście przewozowym nie ma takiej uwagi i w skutek tego kolej policzyła i pobrała normalne a zatem wyższe należytości, to można żądać zastosowania tych zniżonych stóp przewozowych na sprowadzoną już przesyłkę i zwrotu odpowiedniej kwoty w drodze reklamacyi pod następującymi warunkami:

Do reklamacyi uprawniony jest wyłącznie odbiorca, (nawet przy przesyłkach opłaconych z góry — franco) w przeciągu trzech miesięcy, licząc od chwili nadania dotyczącego transportu; podanie reklamacyjne należy wnieść do tego zarządu kolejowego (względnie do tej c. k. Dyrekcyi kolei państwowej) w obrębie którego leży stacya odbiorcza; jako załączniki do takiego podania należy przesłać oryginalne listy przewozowe i dowód użycia przesyłki jako nawóz.

Jako taki dowód może być uważany:

α) jeżeli rozchodzi się o przesyłki adresowane do rolników, fabryk cukru, sztucznych nawozów, chemikalii i kupców poświadczenie wystawione według następującego wzoru:

„Podpisany (rolnik, kupiec, zarząd fabryki cukru, sztucznych nawozów, chemikalii) poświadcza niniejszem pod własną odpowiedzialnością, że przesyłki według załączonych listów przewozowych odesłane pod jego adresem ze stacyi . . . całkowicie (lub też częściowo, a mianowicie . . . . kilogramów) zostały użyte w Austryi jako nawóz (względnie do fabrykacyi sztucznych nawozów), oraz obowiązuje się na żądanie zarządu kolejowego okoliczność tę udowodnić książkami, odpowiednimi dokumentami, lub też rewizyą na jego koszta.“

β) jeżeli się rozchodzi o przesyłki adresowane do innych odbiorców jak pod α, poświadczenie publicznej władzy, zwierzchności gminnej, towarzystwa rolniczego, że sprowadzone nawozy użyte zostały rzeczywiście do celów gospodarstwa rolniczego odbiorcy. Wyładowanie przesyłek nawozu z wagonów mają strony uskutecznić na swój koszt.

Ważność tych taryf wyjątkowych ograniczoną jest do końca bieżącego roku i zostanie według rzeczywistej potrzeby odnowioną na rok następny.

Przykładowo przytaczamy na tem miejscu po kilka relacyi z odnośnymi stopami przewozowymi każdej wyjątkowej taryfy:

1) wyjątkowa taryfa 55 A, dla nawozów wymienionych pod 1—3 pod warunkiem opłaty najmniej za 5000 kg. na jeden list przewozowy i wagon;

2) wyjątkowa taryfa 55 B, dla nawozów wymienionych pod 1 (n. p. kościana mąka, superfosfat i t. d.) pod warunkiem opłaty najmniej za 10000 kg. na jeden list przewozowy i wagon;

3) wyjątkowa taryfa 55 D, dla nawozów wymienionych pod 3 (żużle Thomasa i t. d.) pod warunkiem opłaty najmniej za 10000 kg. na jeden list przewozowy i wagon.

z Morgenroth w fenigach (waluta niemiecka) za 100 kg. do

Bochni	72	49	48
Chabówki	90	56	55
Dębicy	106	61	60
Gorlic	124	67	66
Jasła	131	70	69
Kalwaryi	64	45—44*	44
Krakowa	52	86—32*	36
Mielca	116	66	65
Nowego Sącza . . .	128	69	68
Podgórza-Płaszowa . .	52	36—32*	36
Rzeszowa	120	66	65
Suchej	77	50	49
Tarnowa	90	56	55
Wadowic	60	42—41*	41
Wieliczki	64	45	44

4) wyjątkowa taryfa 55 C, dla saletry chilijskiej (jak pod 2) pod warunkiem opłaty najmniej za 10000 kg. za jeden list przewoz. i wagon, n. p. z Hamburga B. do Przeworska 248 fenigów za 100 kg.;

5) wyjątkowa taryfa 55 E, dla kainitu (jak pod 4) pod warunkiem opłaty najmniej za 10000 kg. na jeden list przewozowy i wagon, z Halle a. d. S. do Zatora 113 fenigów za 100 kg., z Stassfurt do Zatora 119 fenigów za 100 kg.

IV Dziennik rozporządzeń dla kolei żelaznych i żeglugi Nr. 130, z 10 listopada 1903, pod poz. 2435 ogłasza z ważnością po koniec 1904 roku, zniżone stopy przewozowe dla całowagonowych przesyłek kainitu (t. j. za opłatą najmniej za 10000 kg. na jeden list przewozowy i wagon) a mianowicie:

z Teutschenthal (pruska stacya, leżąca w obrębie królewskiej dyrekcyi kolejowej Halle a. S. do	Zatora	115 fen.	za 100 kg.
	Andrychowa	126 „	
	Jawiszowic .	111 „	
	Łodygowic .	118 „	
	Żywca . . .	120 „	

Publikacya ta jest uzupełnieniem omówionej pod III. wyjątkowej taryfy 55 E, w ramach północno-niemieckiego związku kolejowego z Galicyą i Bukowiną (taryfa część II. zeszyt 1).

Na tem kończymy omawiać przepisy i refakcye kolejowe dla nawozów.

Dr. Zygmunt z Lusławic Iaszycki.

---

*) Zniżone stopy przewozowe specyalnie dla superfosfatu.

Instytut mleczarski w Kleinhof-Tapiau

skreślił

J. T. Gawlikowski.

Ciąg dalszy.

O ile chodzi o krytykę, to zacznę najpierw od wyboru miejsca pod mleczarnię. Pod tym względem odpowiada Kleinhof wszystkiem zasadniczem wymaganiom; niedaleko od kolei co jest korzystnem ze względu na dostawę mleka i węgla, na wysyłkę masła i t. p.; bliskość wody rzecznej i źródlanej to drugi niezbędny warunek, a trzeci centrum mniej więcej gospodarstw, które dostarczają mleko.

Położenie budynku jest równie dobre, bo ma wygodny wjazd dla wozów. Wewnętrzny rozkład i rozmiar ubikacyi nie odpowiada już wymogom wzorowej mleczarni. Rozmiar izb z wyjątkiem serowni i maślarni jest stanowczo za mały dla tej ilości mleka, którą mleczarnia przerabia. Już pierwsze dwie izby, a więc do odbioru mleka i do mycia naczyń są ogromnie niewygodne i ciasne. Mleczarnia tych rozmiarów przerabiająca od 5—10 tysięcy kilogramów mleka powinna mieć halę do odbioru mleka i mycia naczyń około 67 m^2, a oprócz tego osobny przedział do wydawania mleka odtłuszczonego i innych produktów przeróbki mleka dostawcom około 20 m^2; tu tymczasem, na to wszystko jest 61,2 m^2. Rozkład tych izb jest równie niewygodny, bo pierwsza izba jest nieraz zupełnie zastawiona bańkami, a przez nią muszą przechodzić interesenci do kantoru, dostawcy do płuczki na bańki i po mleko chude, a także ci, którzy z miasta przychodzą na zakupno masła, sera i t. p. Najlepszem wydaje mi się urządzenie, gdzie z jednej strony budynku dostawcy oddają bańki z mlekiem, a z drugiej strony odbierają albo bańki próżne, albo z mlekiem chudem ewentualnie z maślanką, a po towary jak masło, ser, udają się do osobno urządzonego sklepu. W ten sposób unika się tego, żeby dostawcy wchodzili w zabłoconych butach, w brudnych ubraniach z mnóstwem różnych rodzajów bakteryj z różnych obór i t. p. do wnętrza mleczarni i w ten sposób zakażali powietrze. Tak urządzoną mleczarnię w Stolp na Pomorzu opiszę później. W Kleinhof natomiast dostawcy nietylko że sami płuczą po największej części bańki, a więc włóczą się po drugiej izbie, gdzie odpowiednia temperatura ogromnie sprzyja rozwojowi mikroorganizmów, ale jeszcze łażą do hali centryfug, gdzie stoją maślnice, po maślankę albo do maślarni po masło, a więc wzdłuż basenów, w których mleko stoi, a to wszystko niezbyt przyczynia się do czystości, która w każdej mleczarni przedewszystkiem powinna istnieć.

Hala centryfug jest znowu stanowczo za mała. W zimie, kiedy mniej mleka, to jeszcze pół biedy, ale jeszcze z początkiem września kiedy przybyłem do Kleinhof, widziałem jaka tam ciasnota była i rozgardyasz, kiedy trzeba było spieszyć się; nie podoba mi się także urządzenie że kierznie czyli maślnice są w tym samym przedziale, gdzie wirówki. Powinna być osobna izba połączona z maślarnią obok izby do zakwasu śmietanki, co wydaje mi się najodpowiedniejszem. Wiadoma rzecz, że tylko wtedy mamy możność zrobienia masła doskonałego, jeśli obok innych warunków, a więc czystego, świeżego mleka, dobrze zakwaszonej śmietanki i t. d. przed samem wlaniem śmietanki do kierzni oziębimy ją do odpowiedniej temperatury, stosownie do pory roku, materyału itd. Od temperatury początkowej zależy czas trwania zbijania masła, który to czas nie powinien przekraczać granic pewnych, a więc 30—40 minut; jeśli granice te przekroczone, to znak najczęściej, że wada jest w przygotowaniu materyału, jeśli przytem normalny jest bieg bijaków, i wtedy masło nigdy już dobrem nie będzie, bo go późniejsza przeróbka nie poprawi, jak sądzą niektórzy. W przygotowaniu zaś materyału najczęściej błądzi się co do początkowej temperatury; jeśli ochłodzimy do odpowiedniej temperatury, a później przyciągniemy konwię ze śmietanką do powietrza przesyconego parą, gdzie temperatura o wiele wyższa, jak n. p. w hali centryfug w której są kierznie, to zanim wleję śmietanę (200 klgr.) do kierzni, napewno temperatura podniesie się o jakie 2 stopnie, a nie bez tego, żeby przez ten czas nie nastąpiła jaka infekcya bakteryami szkodliwemi, których w Kleinhof nie brak zdaje mi się w hali centryfug dlatego właśnie, że dostawcy łażą tam po maślankę.

Izba do zakwaszania śmietanki jest bezwarunkowo nieodpowiednia. Raz jest za mała, a po drugie niema basenów do chłodzenia w razie potrzeby, jeśli chodzi o przerwanie dalszego procesu kwaśnienia; po trzecie wentylacya jest taka, że zwykle albo za wielki dostęp powietrza, albo za mały; po czwarte położona jest od południa, po piąte za wiele ma łączności przez duże drzwi z halą centryfug i przez to trudno jest utrzymać pewną stałą temperaturę. „Piwnica mleczna“ jest za mała, zwłaszcza w lecie. W Kleinhof odtłuszcza się wielką ilość mleka metodą Szwarca ze względu na wyrób $^1/_2$ tłustych serów tylżyckich, limburgskich, Remadon. Maślarnia jest jak wspomniałem dosyć obszerna i wygodna, ale stanowczo znowu za daleko od kierzni. C. d. n.

Sprawy bieżące.

Posiedzenie Komitetu odbędzie się we wtorek 10 maja o godzinie 11 rano, sekcye obradować będą 9 maja, o godzinie 9 rano hodowlana, o godzinie 11 sekcya chowu koni, sekcya drobnego inwentarza o godzinie 12 przed południem, popołudniu obradować będą administracyjna o 3, rolnicza o 5; gorzelniana obradować będzie we wtorek 10 o godzinie 9 rano; we środę 11 odbędzie się posiedzenie Komisyi lasowej dla zaopiniowania nowego projektu krajowej ustawy lasowej.

Galicyjskie Towarzystwo mleczarskie. We czwartek dnia 28 kwietnia odbyło się w lokalu Towarzystwa rolniczego w Krakowie posiedzenie Wydziału gal. Tow. mleczarskiego pod przewodnictwem prof. Kleckiego. Wydział skonstatował że działalność Tow. mleczarskiego w Galicyi może być bardzo skuteczną a pokazuje się to z ogólnego zainteresowania się jakie budzi. W tej myśli zastanawiał się Wydział w dalszym ciągu nad swojem zadaniem i uchwalił porobić uzupełnienia w statucie w celu ustanowienia funduszu zakładowego. Uzupełnić organizacyę Zarządu do którego weszli Dr. Krzyżanowski jako zastępca prezesa i J. Gawlikowski jako sekretarz.

Celem ułatwienia zapoznawania się ze sprawami mleczarstwa postanowiono starać się o zawarcie układu z „*gazetą mleczarską*“ wydawaną przez Wydział krajowy pod redakcyą p. Ihnatowicza celem jej bezpłatnego rozsyłania swoim członkom. Na polu handlowem poczyniono wiele kroków by zapewnić mleczarniom nabywanie maszyn i naczyń mleczarskich po możliwie niskich cenach jak też by zapewnić zbyt masła tak w Galicyi jak i za granicą. Do tej pory zgłoszeń do biura informacyjnego, handlowego było kilkanaście.

Ponieważ zapytania były i z poza Galicyi uchwalono w tych razach za informacye dotyczące budowy mleczarń, i urządzeń i t. p. pobierać pewne wynagrodzenie.

Nakoniec przyjęto do wiadomości założenie mleczarni w Radziszowie i spółki mleczarskiej zarejestrowanej z ograniczoną poręką w Łapczycach, które wpisały się na członków Tow. mleczarskiego. Równocześnie zgłosiła Rybna i Borzęcin Kamień i Królówka swoje przystąpienie do Tow. mleczarskiego.

Nowe mleczarnie. W Piątek 29 kwietnia odbyło się otwarcie i uroczystość poświęcenia mleczarni w Radziszowie koło Skawiny. Odniosło się wrażenie, że znowu powstała jedna placówka w rozwoju mleczarstwa w kraju, silna i rokująca że wiele przyniesie pożytku. Nie spółka to wprawdzie, ale właściciel tej mleczarni Zygmunt Chmielewski były asystent stacyi doświadczalnej w Dublanach odbywszy studya specyalnie mleczarskie w Danii, wziął się do pracy racyonalnie a wskazuje na to i urządzenie mleczarni i strona administracyjna, tak że prawdopodobnie mleczarnia w Radziszowie mogłaby być doskonałym etapem dla praktykantów w zawodzie mleczarskim. A brak był bardzo widoczny u nas w kraju

takiego miejsca gdzieby uczniowie wyszedłszy ze szkoły mleczarskiej lub coby najbardziej było wskazanem, jeszcze przed szkołą mogli zapoznać się z najnowszymi kierunkami techniki mleczarskiej. Galicyjskie Tow. mleczarskie nosi się właśnie z myślą uregulowania pod tym względem stosunków na wspólnym zjeździe kierowników i właścicieli mleczarń, który odbędzie się może w najbliższym czasie.

W Radziszowie więc należy powitać mleczarnię wzorową. W okolicy i we wsi rozbudziło się wielkie zainteresowanie widoczne na uroczystości poświęcenia. Po mszy zebrali się wszyscy w nowej mleczarni, gdzie p. Chmielewski przedstawił i wyjaśnił cały przebieg przeróbki mleka. Na poświęceniu obecnie byli: p. Maurizio ze Strzelisk i p. Gawlikowski instruktor mleczarstwa z Krakowa.

Związek stowarzyszeń rolniczych. Centralny wydział stowarzyszeń rolniczych składa się obecnie z prezesa hr. Zdzisława Tarnowskiego i 3 delegatów Komitetu Towarzystwa rolniczego w Krakowie: Karola Czecza, Aleksandra Dąmbskiego i Maryana Dydyńskiego, oraz prezesa Dr. Włodzimierza Kozłowskiego i 3 delegatów lwowskiego komitetu Towarzystwa gospodarskiego: Stanisława Brykczyńskiego, Artura Zaremby-Cieleckiego i Juliusza Frommela. Na zastępców delegatów wybrani z komitetu krakowskiego pp. Henryk Dolański, Dr. Adam Jordan i Dr. Adam Krzyżanowski, a z lwowskiego prof. Mikułowski-Pomorski, Adolf Wiesiołowski i pos. Vivien. W miarę rozwoju innych stowarzyszeń rolniczych i chęci przyłączenia się do tego centralnego organu, mogą w skład centralnego wydziału wejść ich delegaci.

Na pierwszem posiedzeniu centralnego wydziału, które odbyło się we Lwowie 25 kwietnia w lokalu Gal. Tow. Gospodarskiego wybrano prezesem Dr. Kozłowskiego a sekretarzem Prof. Pomorskiego, obu na jeden rok, z tem, że na drugi rok biuro będzie się składało z hr. Zdzisława Tarnowskiego jako prezesa i Aleksandra Dąmbskiego jako sekretarza. W zebraniu uczestniczyli także radca Dworu Władysław Struszkiewicz i członek Wydziału krajowego, T. Pilat.

Następnie wydział obradował nad sprawą poparcia uprawy roślin okopowych, przyczem uchwalił zalecić obu komitetom Towarzystw rolniczych poczynienie starań co do stworzenia taniego źródła kredytu melioracyjnego i powiększania liczby ekspozytur krajowego biura melioracyjnego. Dalej omawiano obszernie kwestyę buraków cukrowych. Mianowicie wyrażono przekonanie, że kolej powinna gwarantować wagę buraków cukrowych przewożonych wagonami, i że na każdej stacyi powinien być przyrząd do ważenia. Oświadczono się dalej za potrzebą urządzenia suszarni wytłoków, mającej być założoną przy cukrowni przeworskiej, oraz za potrzebą zapoznania ludności z narzędziami do uprawy buraków, ewentualnie przez sprzedawanie tych narzędzi po zniżonych cenach.

Dalej uchwalono, by w razie przeprowadzenia zmian projektowanych w statucie Towarzystwa urzędników prywatnych, wezwać rolników do popierania celów tego Towarzystwa.

Następnie przeprowadzono dyskusyę nad potrzebą zwiększenia zasiłków na chów koni roboczych i włościańskich, oraz ingrencyi Towarzystw rolniczych w tym dziale administracyi agrarnej, zupełnie zmonopolizowanej przez władze wojskowe. Również postanowiono powtórnie zażądać, aby w komitecie doradczym dla spraw chowu koni, Galicya była reprezentowana. Celem podniesienia hodowli drobiu, uchwalono rozesłać kwestyonaryusz.

W końcu oświadczono się przeciw ustawie o proweniencyi chmielu, oraz postanowiono dążyć do utworzenia związku producentów chmielu i założenia targowicy chmielu.

Praktyka rolnicza. „Towarzystwo bratniej pomocy słuchaczów Akademii rolniczej w Dublanach“ postanowiło wytworzyć stałą i zupełnie poważną instytucyę, której zadaniem ma być wyszukiwanie odpowiednich praktyk dla słuchaczów naszej Akademii, praktyka bowiem dla rolnika jest konieczną obok teoretycznego wykształcenia. Praktycznych wiadomości jedynie nabyć możemy pracując pod kierownictwem światłego i doświadczonego rolnika. Instytucya nasza wysyła odpowiednio ułożony kwestyonaryusz do bardziej znanych gospodarstw, adresy których wskazane jej są przez profesorów lub kolegów. Lecz sposób ten nie zawsze prowadzi do celu n. p. mimo wysłanych do P. T. Ziemian, względnie Zarządców dóbr, dość znacznej liczby listów, otrzymaliśmy tylko kilka pomyślnych odpowiedzi. Być może, że są oni osobiście zrażeni przez niefortunny wybór pomocników gospodarczych, lecz jeśli tak jest, dlaczego po jednej lub dwu próbach, mają się zrażać do ogółu młodzieży, tembardziej, że rolnictwo jest zawodem ludzi prywatnych i nie ma żadnych instytucyi, któreby praktyczne wykształcenie młodym rolnikom dać mogły, oprócz starszych ich towarzyszy, na ziemi osiadłych lub na cudzej gospodarujących. Zwracamy się zatem przy pomocy Sz. Redakcyi do ogółu Rolników, by życzący sobie przyjąć praktykantów, zechcieli o tem donieść listownie pod adresem „Komisyi praktyk.“ Tuszymy sobie iż ogół P. T. Ziemian zechce dać dowód, że się zgadza i jednoczy z nami na drodze wspólnej zawodowej pracy i podtrzyma nasze usiłowania.“

Za „Komisyę praktyk“: *Juliusz Hanicki.*

Nowa spółka mleczarska zarejestrowana z ograniczoną poręką w Łapczycach koło Bochni. Podczas kiedy gdzieindziej garną się chętnie ludzie do zawiązywania spółek zarejestrowanych bo te tylko dają rękojmię powodzenia przedsiębiorstwa to u nas boją się formalnie do śmieszności; niektórzy uważają n. p. zarejestrowanie za manewr do ściągania podatków, a tymczasem rzecz się ma przeciwnie, bo spółka mleczarska zarejestrowana o ile przerabia mleko tylko swoich członków, jest wolną od podatku.

Zawiązanie więc spółki zarejestrowanej bez wielkich kłopotów jest faktem do zaznaczenia, bo dowodzi przecierania się bojaźni i przesądów.

W niedzielę dnia 1 maja przy ślicznej pogodzie około 3 popołudniu zebrało się ludu mnogo w kościółku w Łapczycach na nieszpory. A kiedy wzniosłe „Święty Boże“ i pełne ludowej melodyi „Chwalcie łąki umajone“ przebrzmiało, ruszyli wszyscy z proboszczem na czele w uroczystej procesyi do ładnego domku murowanego tuż przy gościńcu gdzie ma być mleczarnia. Dwie przestronne izby wypełniły się w momencie tłumem ciekawych, a po chwili wszystko klęczało i w litanii nabożnie prosiło Stwórcę o pomyślny rozwój mleczarni, poczem ks. proboszcz pokropił ubikacye i urządzenie wodą święconą, a nakoniec przemówił do ludu w pobożnych słowach. Po nim zabrał głos p. Gawlikowski instruktor mleczarstwa z Krakowa i zachęcając lud do korzystania z dobrodziejstw spółki, która pozwala na podniesienie dochodu z roli i bydła, daje równomiernie i stale grosz, sprowadza ład tak u pojedynczych gospodarzy jak i w gminie, budzi solidarność między ludem i t. p. W końcu zademonstrował zaciekawionym słuchaczom jak to się obchodzi z wirówką i objaśnił całą czynność przy przeróbce mleka na masło.

Znamiennem było, że kiedy p. instruktor podał ludziom trochę mleka chudego do picia, to z bojaźnią tylko próbowali sądząc że to niedobre z oliwą i t. p., po chwili jednak tak zasmakowali, że mleka pewno brakłoby gdyby właściciel nie zaprotestował przed rozdawaniem.

Trzeba z zadowoleniem skonstatować, że przecie pierwsze lody przełamane, a kto widział zaciekawienie i zainteresowanie obecnych ten musi nabrać nadziei, że z ludem naszym wiele da się dobrego zrobić tylko go uświadomić.

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Zboża.

Jęczmień pastewny. **Wiedeń** 3/V 11.00—11.60 K. **Lwów** 3/V 10.80—11.20 K. za 100 kg.

Jęczmień na krupy. **Kraków** 3/V 13.00—14.00 K. **Wiedeń** 3/V 11.60—12.30 K. za 100 kg.

Kukurydza. **Kraków** 3/V 13.70—13.90 K. **Wiedeń** 26/IV stara 00.00—00.00 K., nowa 11.20—11.60 K. **Lwów** 3/V 12.50—13.00 K. **Peszt** 26/IV 10.18—10.20 K. **Tarnów** 29/IV 14.50—15.00 K. za 100 kg.

Hreczka. **Kraków** 19/IV 16.00—17.00 K. **Tarnów** 29/IV 16.00—17.00 K. **Lwów** 26/IV 00.00—00.00 K. za 100 kg.

	Maj	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
Kraków.	3	18.00—18.50	13.90—14 20	14 00—14.50	13.60—14.10
Lwów.	3	16 50—17.00	13.00—13.50	11.50—13.00	11.40—12.00
Tarnów	29	16.00—17.00	13.00—14.00	13.00—14.00	13 00—14.00
Podwołoczyska.	27	16.00—17.65	11 60—12.20	9.60—10.80	9.40—10.30
„ ros. bez cła	27	13.60—14.60	9.60—10 00	00.00—00.00	00.00—00 00
Wiedeń	3	15.60—16.60	12.30—13.50	13.50—16.20	11.20—12.30
Peszt	3	15.72—15.74	13.16—13.18	00.00—00.00	10.36—10.40
Ceny w koronach za 100 *kg.*					
Berlin	3	16.73—17.40	12 95—13.83	10 80—14 20	12.10—15.20
Poznań	3	16 00—18.10	12.00—13.10	12.00—13.10	12.00—13.10
Wrocław	3	15.30—18.20	12 00—15.00	12.00—13.50	12.00—12.90
Ceny w markach za 100 *kg.*					
Warszawa . . .	29	6 30—6.55	4.30—4.55	4 20—4.30	3.10—3.75
Ceny w rublach za korzec.					

Strączkowe, przemysłowe, okopowe i nasiona.

Groch. Kraków 3/V 17.00-24.00 K. **Wiedeń** 3/V 12.00-24.00 K. **Lwów** 3/V 15.50—22.00 K. **Tarnów** 29/IV 16.00—24.00 K. za 100 kg.

Fasola. Kraków 3/V 19.50-26.00 K. **Wiedeń** 3/V drobna 18.50—20.50 K., długa i płaska 19.50—23.00 K., pstra 13.00—15.00 K. **Tarnów** 29/IV 18.00--22.00 K. za 100 kg.

Wyka. Kraków 3/V 11.00—11.50 K. **Lwów** 3/V 11.50—12.00 K.

Chmiel. Wiedeń 15/IV zatecki miejski 380—400 K., zatecki okoliczny 380-400 K., anschauer czerwony 300--315. K., zielony 240-260 K. za 50 kg. **Lwów** 3/V 150—165 K. za 56 kg.

Rzepak. Kraków 3/V 19.40—20.50. K. **Lwów** 26/IV 18.30—18.80 K. **Wiedeń** 8/IV. 20.50—20.60 K. **Praga** 0/I 00.00—00.00 K. **Peszt** 3/V 21.60—21.80 K. **Tarnów** 29/IV 18.50—19.00 K. za 100 kg.

Ziemniaki. Kraków 3/V 3.60—5.20 K. za 1 Hl. **Wiedeń** 3/V 6.50—10.00 K. **Tarnów** 29/IV 4.60—5.00 K. **Lwów** 26/IV 00.00—00.00 K.

Koniczyna czerwona. Kraków 3/V 90.00—132.00 K. **Lwów** 3/V 130.00--150.00 K. **Podwołocz. galic.** 1/V 000.00—000.00 K. **Podwołocz. ros.** 1/V 00.00—000.00 K. bez cła. **Wiedeń** 29/IV styryj. 134.00—140.00 K., średnia jakość 110.00—120.00 K., gruboziarnista czysta 100.00—110.00 K. za 100 kg.

Koniczyna biała. Kraków 3/V 000.00—000.00 K. **Lwów** 3/V 130.00—160.00 K. **Wiedeń** 29/IV 180.00—210.00 K. za 100 kg.

Buraki. Wiedeń 3/V żółte, okrągłe 40.00—44.00 K. Mamuthy długie czerwone 52.00—56.00 K., flaszowate żółte i czerwone 48.00—52.00 K. za 100 kg.

Zwierzęta i produkty zwierzęce.

Woły. Wiedeń 25/IV galicyjskie prima 76 00—80.00 K., secunda 69.00—75.00 K., tertia 66 00—68.00 K. za 100 kg. żywej wagi. Spęd z Galicyi 472 sztuk.

Nierogacizna. Wiedeń 26/IV prima 91.00—100.00 K., tłuste 109.00—115.00 K. za 100 kg. żywej wagi.

Miejska centralna targowica na bydło w Krakowie 6/V. Na dzisiejszy targ spędzono bydła rogatego 554 sztuk, 381 cieląt, owiec i kóz 2, 113 nierogacizny. Płacono za woły 68—74 K, za bydło zaś nieopasowe po 59—65 K. za 100 kg. żywej wagi. Za cielęta płacono 22—60 K. za sztukę, a za owce od 00—00 K. za sztukę. Za nierogaciznę płacono po 124—136 K. za 100 kg. rzeźnej wagi (bitych sztuk). Wszystko sprzedano.

Masło. Wiedeń 29/IV deserowe 2.40—2 50 K., wiejskie 2.20—2.30 K., zwykłe targowe 2.00--2.10 K. **Kraków** 3/V targowe 2.20—2.40 K. za 1 kg. **Hamburg** 29/IV stołowe I klasy 196.00—210.00 M., II klasy 188.00—194.00 M., III klasy 180 00—184.00 Marek za 100 kg. **Berlin** 30/IV dworskie i spółkowe, prima 206.00—212.00 M., secunda 200.00—208.00 M., tertia 194.00—200 00 Marek za 100 kg.

Jaja. Wiedeń 29/IV prima 41—42 sztuk, secunda 43—44 sztuk, konserwowanych w wapnie 00—00 sztuk za 2 K. **Kraków** 3/V 2.40—2.80 K. **Berlin** 2/V 2.85—3.00 M. za kopę.

Spirytus.

Wiedeń 29/IV surowy 75% 46.55—46.95 K., rafinowany 90% bez opłaty 138.25—138.50 K.

Lwów 3/V gotowy paritas Tarnopol 40.80—41.00 K.

Kraków 26/IV okowita z opłatą na 75% Tral. 150 K., spirytus z opłatą na 95% Tral. 190 K. za Hektolitr.

Pasza.

Siano. Kraków 3/V 6.00—7.40 K. **Tarnów** 29/IV 5.40—5.80 K. **Wiedeń** 29/IV 4.00—6.60 K. za 100 kg.

Koniczyna. Kraków 3/V 8.20-8.60 K. **Wiedeń** 29/IV 4.00—6.60 K. za 100 kg.

Słoma. Kraków 3/V 4.20—4.60 K. **Tarnów** 29/IV 3.80—4.00 K. **Wiedeń** 29/IV 3 60—4.20 za 100 kg.

Redaktor odpowiedzialny: Dr. Adam Krzyżanowski.

OGŁOSZENIE.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie rozpisuje licytacyę ofertową na dostawę masła w czasie od 1 czerwca 1904 do 31 maja 1905 roku.

Ogólna potrzeba wynosi mniej więcej 3600 kg. masła rocznie.

Z tej ilości ma być 2000 kg masła świeżego zrobionego ze słodkiej śmietanki w centryfudze, 1600 kg. masła kuchennego.

Oferty ostęplowane marką na 1 kor. i z dołączeniem półkilowej próbki masła oraz z potwierdzeniem, że oferent złożył wadyum 300 kor. w kasie szpitalnej należy wnosić do Dyrekcyi szpitala do dnia 14 maja r. b. do godziny 10 rano.

Przyjęcie oferty zależeć będzie od decyzyi Wydziału krajowego.

J. Starzewski.

Dyrektor szpitala krajowego.

OGŁOSZENIE.

W krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy p. Stryj Horodence, w Jagielnicy, w Kobiernicach p. Kęty, w Suchodole p. Krasno zaczyna się rok szkolny 1904/5 z dniem 1 lipca 1904 r.

Krajowe niższe szkoły rolnicze mają na celu kształcenie przedewszystkiem synów włościan na uzdolnionych praktycznych gospodarzy. Cały kurs nauki trwa trzy lata. Wszyscy uczniowie mieszkają w Zakładzie.

Opłata za utrzymanie w Zakładzie wynosi 150 Koron półrocznie. Uczniowie niezamożni mogą być przyjęci na koszt funduszu krajowego, t. z. dostają bezpłatnie pomieszkanie, wikt i odzież.

Podania o przyjęcie do którejkolwiek z wymienionych powyżej szkół rolniczych, wznosić należy najpóźniej do 15 czerwca b. r. do Dyrekcyi szkoły.

Do podania, które jest wolne od stępla, należy dołączyć:

1) metrykę urodzenia na dowód, że kandydat ukończył 16 lat;

2) świadectwo zdrowia wystawione przez lekarza;

3) świadectwo szkolne z ukończenia szkoły ludowej i świadectwo moralności;

4) świadectwo ubóstwa, jeżeli kandydat ubiega się o przyjęcie na koszt funduszu krajowego.

Lwów, dnia 27 kwietnia 1904.

Z Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

L. 2050.

OGŁOSZENIE.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego powołując się na swe poprzednie „Ogłoszenie“ z dnia 5 Stycznia r. b. L. 70 przypomina, że z subwencyjnych chlewni zarodowych rozdaje hodowcom do dalszego chowu loszki i knurki w wieku od 3—6 miesięcy po następujących cenach:

I. knurki i loszki rasy yorkshire, westfalskiej i żuławskiej po 80 hal. za 1 kilo żywej wagi.

II. knurki i loszki poprawnej rasy polskiej *a)* knurki po 30 hal. za 1 kilo żywej wagi *b)* loszki dla członków Tow. roln. okręg. po 50 hal.; dla nieczłonków po 60 hal. za 1 kilo żywej wagi.

UWAGA. Najmniejsza ilość prosiąt, jaką Komitet po tej cenie oddaje jest: jeden knurek i 2 loszki.

Zgłoszenia z dokładnem podaniem rasy knura należy wnosić do biura Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego Kraków, Basztowa 6.

Z c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego.

L. 2046.

KONKURS.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego ogłasza niniejszem „Konkurs“ na subwencyjne stacye knurów“ rasy yorkshire, westfalskiej, poprawnej krajowej pod następującymi warunkami:

1) Subwencyjnego knura w wieku od 8—10 miesięcy może otrzymać na stacyę tylko taki hodowca, który jest członkiem tego Towarzystwa rolniczego w którego obrębie działalności stacya ma być utworzoną.

2) Knur dany będzie hodowcy na lat dwa pod warunkiem zwrotu do funduszu subwencyjnego 25% ceny zakupna, przyczem się nadmienia, że Komitet zakupywać będzie na stacye subwencyjne knury rasy yorkshire i westfalskiej po 1·60 hal. za jeden kilo wagi, natomiast knury poprawnej rasy krajowej po 1.20 hal.

3) Dostawianie tych knurów na przyznane stacye zależeć będzie od wieku, jakości i ilości na ten cel zakupywanych knurów w subwencyjnych chlewniach zarodowych Komitetu.

4) Koszta transportu knura ponosi hodowca.

5) Knur subwencyjny winien w ciągu jednego roku odstanowić przynajmniej 40 macior obcych za opłatą nie wyższą jak 2 kor. od skoku.

6) Hodowca, który otrzyma subwencyjnego knura winien prowadzić dokładny dziennik stanowienia i ewidencyę macior odstanowionych.

7) Hodowca winien przydzielonego mu knura subwencyjnego dobrze karmić, troskliwie pielęgnować i stosować się do wskazówek Inspektora hodowli, względnie Delegata Komitetu.

8) Gdyby się okazało w pierwszym roku, że knur subwencyjny stał się do chowu niezdatny, przeto sprzedany zostanie na rzecz funduszu subwencyjnego, a hodowca może otrzymać w to miejsce pod tymi samymi warunkami innego knura.

9) W razie gdyby knur subwencyjny zachorował, winien hodowca na swój koszt wezwać zaraz weterynarza i zawiadomić o tem Komitet.

10 *a*) Gdyby pomimo pomocy weterynarza knur padł bez winy hodowcy w okresie sześciu miesięcy po utworzeniu stacyi, to Komitet zwróci hodowcy tę kwotę, którą się przyczynił do zakupna knura; po sześciu miesiącach Komitet nie jest zobowiązany do tego zwrotu.

b) Gdyby knur z powodu pomoru zabity został w drodze urzędowej wtedy z wynagrodzenia otrzymanego za knura Komitet bierze 75% a hodowca 25%.

11) Gdyby się okazało, że knur subwencyjny zginął skutkiem udowodnionej winy hodowcy, wtedy Komitetowi zobowiązauy jest hodowca zwrócić całą kwotę, za którą knur subwencyjny kupiony został.

12) Komitetowi przysługuje prawo odebrać knura subwencyjnego, jeśli *a*) hodowca nie wypełnia warunków konkursu, *b*) jeżeli okaże się, że w okolicy za mało jest macior obcych do stanowienia tym knurem. W tych wypadkach Komitet przy odbieraniu knura zwróci tę kwotę, którą hodowca przyczynił się do zakupna knura, natomiast Komitet nie jest obowiązany do kosztów żywienia i transportu knura.

13) Po dopełnieniu wszystkich warunków konkursu i podpisać się mającej „Umowy“ knur subwencyjny przechodzi po dwóch latach na wyłączną własność hodowcy.

14) Zgłoszenia do powyższego konkursu należy wnosić do Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego (Kraków Basztowa L. 6) od 10 maja do 15 lipca 1904. a w z głoszeniach należy dokładnie podać:

1) Imię i nazwisko hodowcy;
2) rasę knura;
3) miejscowość, w której ma być założoną stacya;
4) stacyę pocztową i telegraficzną;
5) najbliższą kolejową stacyę wyładowczą.

Kraków, 4 maja 1904.

Z Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego,

Mączka żużlowa Thomasa

Stern Marke

jest najtańszym nawozem fosforowym **pod wszelkie jare zboża jak:** żyto, pszenica, jęczmień, owies, hreczka, kukurudza; **pod rośliny okopowe jak:** buraki cukrowne, buraki pastewne, kartofle i t. p; **pod rośliny pastewne jak:** koniczyna, seradela, gorczyca i t. p; **pod rośliny motylkowe jak;** wyka, groch, soczewica, i t. p. tudzież pod **ogrodowiznę**

Każdy worek jest plombowany i znaczony zawartością i znakiem ochronnym.

Stern Marke

Baczność!! przed żużlami małowartościowymi i fałszowanymi.

Należy się przekonać przez analizę (przy kupnie całego wagonu bezpłatnie) o zawartości skutecznego kwasu fosforowego. — Wyjaśnienia i ceny fabryczne podaje bezpłatnie

JÓZEF KARRACH, Lwów, Jagiellońska 22.

Centralne ogrzewanie i wentylacye

wszelkich systemów,

wodociągi i kanalizacye

klozety, łazienki, łaźnie, mechan. pralnie i suszarnie

oświetlenie gazowe

projektuje i wykonuje

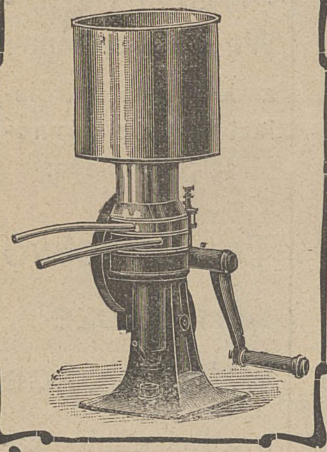
Inż. Leonard Nitsch i Sp.

Biuro techniczne i Zakład instalacyjny

w Krakowie, Kolejowa 18.

Telefon Nr. 381.

Kosztorysy bezpłatnie. — Najlepsze referencye.

ALFA LAVAL SEPARATOR

Niedościgniony

około 400.000 w użyciu

i przeszło 600

pierwszemi nagrodami wyróżniony.

Od najmniejszego Modelu „Viola“ Separator o działalności 75 litrów na godzinę.

Do Kraft Separatora A II, który oddziela w godzinie 2000 litrów mleka.

Wszystkie jednakowej dobroci.

Akcyjne Towarzystwo

„Alfa Separator“, Wiedeń XVI.

Praga. Ganglbauergasse 29. Graz.

Pierwszorz. fabryka maszyn i przyborów mleczarskich.

Jeneralne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny

S. A. BUBERA Synowie, we Lwowie.

Nowość 1903!!! — „ALFA VIOLA SEPARATOR“.

Zastępców poszukuje się wszędzie. — Katalogi, Broszury, Alfa-Mitteilungen i wszystkie wskazówki dotyczące gospodarstwa mlecznego, za darmo.

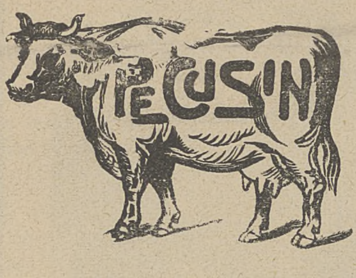
Zarząd dóbr w Pogorzu ma na sprzedaż buchajki czerwone fryzy gotowe do skoku. Cena podług żywej wagi 90 K. za 100 kg. Zarząd dóbr Pogórz poczta Skoczów w Śląsku.

PORKIN

znakomity środek do

tuczenia świń.

PECUSIN

znakomity dodatek do paszy

w celu tuczenia wszystkich zwierząt domowych:

koni, byków, wołów, krów, cieląt, owiec, świń, kóz, osłów, psów i drobiu.

1 paczka (1/2 kg.) 1 kor., 4 paczki na próbę franco 4 kor

Fabryka środków do tuczenia zwierząt

Wiedeń IX, Bleichergasse Nr. 6.

Składy: **Rzeszów** J. A. Grünfeld; **Kraków** Fr. Sobolka i Ska., Arnold Reifner; **Oświęcim** Józef Moser; **Podgórze** L. W. S. Zarski.

Nakładem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. — W drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, pod zarządem Józefa Filipowskiego.